

SPRAWOZDANIE Z SEMINARIUM NA TEMAT NIEKONWENCJONALNYCH ŹŁÓŻ GAZU W POLSCE, 15-16 LISTOPAD 2010R.

W dniach 15-16 listopada br. w Ożarowie Mazowieckim odbyło się seminarium szkoleniowe organizowane przez Generalną Dyрекcję Ochrony Środowiska we współpracy z Ministerstwem Środowiska, finansowane ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w ramach programu priorytetowego Wspieranie Systemu Ocen Oddziaływania na Środowisko.

Seminarium zostało skierowane do regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, członków Krajowej Komisji do spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko. Jego uczestnikami byli również przedstawiciele Ministerstwa Środowiska, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska oraz Państwowego Instytutu Geologicznego.

Celem seminarium było poznanie etapów procesu inwestycyjnego oraz rozwiązań technologicznych pozyskania gazu łupkowego, jak również przeanalizowanie związanych z tego typu działalnością możliwych negatywnych oddziaływań na środowisko i określenie minimalizujących je działań.

W trakcie seminarium przedstawione zostały doświadczenia ekspertów stosujących nieznanne dotychczas w kraju rozwiązania technologiczne w kontekście niezbędnych do uwzględnienia przy tego typu projektach kwestii środowiskowych. Wiedza ta została przekazana przez przedstawicieli organów administracji prowincji kanadyjskich Kolumbii Brytyjskiej i Alberty oraz ekspertów przygotowujących i realizujących projekty z zakresu niekonwencjonalnych złóż gazu w Kanadzie.

Wystąpienia na temat możliwości i wymogów przygotowywania tego typu projektów w Polsce zaprezentowali również przedstawiciele Ministerstwa Środowiska, Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Ministerstwa Gospodarki, Wyższego Urzędu Górniczego oraz firm Orlen Upstream i PGNiG S.A.

Seminarium otworzył Pan dr Michał Kielsznia, Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska, który wskazał na potrzebę podjęcia dyskusji na temat kwestii ochrony środowiska w

kontekście planowanych w Polsce projektów z zakresu poszukiwania niekonwencjonalnych złóż gazu.

Następnie głos zabrał Jego Ekscelencja Pan Daniel Costello, Ambasador Kanady w Warszawie, który wyraził zadowolenie z możliwości przedstawienia doświadczeń przedstawicieli prowincji kanadyjskich oraz specjalistów przygotowujących i realizujących tego rodzaju projekty w Kanadzie.

Prowadzący seminarium, Pan prof. inż. dr hab. Andrzej Jasiński, Przewodniczący Krajowej Komisji do spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko, przedstawił zakres zagadnień planowanych do omówienia w trakcie dwudniowego seminarium.

W pierwszej części seminarium Pani Ewa Zalewska, Dyrektor Departamentu Geologii i Koncesji Geologicznych w Ministerstwie Środowiska, przedstawiła perspektywy i trudności związane z polityką koncesyjną z zakresu gazu łupkowego, prezentując wymogi prawne dla inwestycji realizowanych na podstawie koncesji, jak i różnice regulacyjne i techniczne w poszukiwaniu i eksploatacji złóż gazu łupkowego oraz konwencjonalnych węglowodorów. W trakcie prezentacji wskazane zostały lokalizacje obszarów objętych w Polsce koncesjami na poszukiwanie i rozpoznawanie złóż gazu ziemnego typu shale gas.

Następnie swoją prezentację wygłosił Pan prof. Mirosław Kaliski, Dyrektor Departamentu Ropy i Gazu w Ministerstwie Gospodarki, w której odniósł się do obecnej sytuacji sektora gazu ziemnego w Polsce i wskazał na jego znaczenie oraz możliwości jego rozwoju w kontekście złóż niekonwencjonalnych. Odniósł się do dokumentu opracowanego przez Ministerstwo Gospodarki „Polityki energetycznej Polski do 2030 r.” i podkreślił potrzebę jego uaktualnienia o zagadnienia dotyczące niekonwencjonalnych złóż gazu w Polsce.

Swoje doświadczenia dotyczące przygotowania i realizacji projektów z zakresu prac poszukiwawczych i eksploatacyjnych gazów niekonwencjonalnych w Ameryce Północnej zaprezentowali również przedstawiciele administracji prowincji Kolumbia Brytyjska w Kanadzie oraz w Albercie.

Pan Alex Ferguson, Prezes Komisji Ropy i Gazu w Kolumbii Brytyjskiej, poruszył kwestie odpowiednich procedur administracyjnych usprawniających proces inwestycyjny w tym sektorze, umożliwiających wykorzystanie występujących na danym obszarze złóż, przy jednoczesnym zapewnieniu właściwej jakości życia mieszkańców terenów sąsiednich i ochrony środowiska. Odniósł się do wypracowania określonych instrumentów prawno-finansowych ochrony środowiska, uwzględniających zarówno niezbędne działania prewencyjne, jak i mechanizmy odpowiedzialności za szkody spowodowane oddziaływaniem na środowisko.

Doświadczenia na temat procedur wymaganych przy realizacji projektów z przedmiotowego zakresu przedstawił również Pan George Eynon, Członek Zarządu Niezależnego Trybunału Administracyjnego, Nadzoru, Ochrony i Regulacji Zasobów Energetycznych w Albercie. W trakcie prezentacji omówił system regulacyjny obowiązujący w prowincji, w tym również zasady nadzoru nad projektami z zakresu gazu łupkowego. Wskazał na potrzebę odpowiedniego dostosowania regulacji środowiskowych do możliwości realizacji określonych projektów inwestycyjnych, zależnych od zasobów złóż oraz ich lokalizacji. Zwrócił uwagę na konieczność przygotowania przez inwestora odpowiednich dokumentów projektowych wymaganych na kolejnych etapach inwestycyjnych, tj. poszukiwania i eksploatacji.

Podczas seminarium swoje doświadczenia w zakresie przygotowania i realizacji projektów z zakresu prac poszukiwawczych i eksploatacyjnych gazów niekonwencjonalnych przedstawili zarówno przedstawiciele inwestorów Kanadyjskich z firm Encana oraz Talisman, jak i Polskich, Orlen Upstream i PGNiG S.A.

W wystąpieniach firm kanadyjskich przedstawione zostały warunki występowania złóż gazów niekonwencjonalnych, warunki ich poszukiwania oraz wykorzystywane w tym celu technologie. Omówione zostały zagadnienia dotyczące wykonywania wierceń, zaopatrzenia w wodę oraz stosowanych rozwiązań dotyczących ochrony środowiska.

W prezentacjach przedstawicieli polskich inwestorów zainteresowanych realizacją projektów z zakresu niekonwencjonalnych złóż gazu poruszone zostały kwestie wynikające z ich doświadczeń w przygotowaniu tego rodzaju projektów oraz realizacji projektów z zakresu eksploatacji węglowodorów konwencjonalnych, szczególnie wobec wymaganych procedur administracyjnych, w tym również z zakresu ochrony środowiska.

Podczas seminarium omówione zostały także obowiązujące procedury ocen oddziaływania na środowisko wymagane przepisami prawa krajowego dla przyszłych prac związanych z poszukiwaniem i eksploatacją niekonwencjonalnych złóż gazu w Polsce. Zagadnienia te przedstawił Pan dr Piotr Otawski, Zastępca Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Informacje na temat regulacji wymaganych przy stosowaniu urządzeń i maszyn w otworowych zakładach górniczych przedstawił Pan Mirosław Krzystolik, Zastępca Dyrektora Departamentu Energomechanicznego w Wyższym Urzędzie Górniczym.

Należy stwierdzić, że przedstawione w poszczególnych prezentacjach zagadnienia dotyczące problemów, możliwości i wyzwań związanych z realizacją tego rodzaju projektów pozwoliły na całościowe przeanalizowanie złożonych zagadnień związanych z ich realizacją. Było

to szczególnie istotne dla regionalnych dyrektorów ochrony środowiska, którzy będą uczestniczyli w uzgadnianiu decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach wymaganych przed wydaniem decyzji, o których mowa w art. 72 ust. 1 pkt 4, tj. koncesji na poszukiwanie lub rozpoznawanie złóż kopalin wydawanych na podstawie ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. – *Prawo geologiczne i górnicze* (t.j. z 2005 r. Dz.U. Nr 228 poz 1947 z późn. zm.).

Wnioski formułowane w trakcie dyskusji odnosiły się zarówno do kwestii ogólnych z zakresu niekonwencjonalnych złóż gazu, jak i szczegółowych zagadnień technicznych istotnych przy realizacji projektów, i w szczególności dotyczyły:

- znaczenia wymiany informacji pomiędzy inwestorami, organami administracji a społeczeństwem,
- zależności uzyskiwania poprawnych merytorycznie decyzji od jakości dokumentacji,
- konieczności zdefiniowania zakresu zagadnień wymagających przeanalizowania przy przygotowywaniu dokumentacji projektowej dla tego rodzaju inwestycji,
- kwestii poszczególnych aspektów ochrony środowiska, a zwłaszcza pozyskiwania i zagospodarowania wody wykorzystywanej w procesie szczelinowania, w tym technologii jej oczyszczania,
- kwestii zabezpieczenia środowiska po zakończeniu eksploatacji złoża.

W podsumowaniu seminarium wskazano na potrzebę wypracowania skutecznych rozwiązań usprawniających realizację inwestycji polegających na poszukiwaniu niekonwencjonalnych złóż gazu. Należy jednak podkreślić, że konieczne jest systemowe podejście do podejmowanych w tym zakresie prac, uwzględniające również kwestie środowiskowe. Z tego względu w trakcie dyskusji rozważano, czy ze względu na możliwą ingerencje w środowisko już na etapie badań, zasadne jest opracowanie strategii przyszłych prac związanych z poszukiwaniem i późniejszą eksploatacją niekonwencjonalnych złóż gazu w Polsce.

W podsumowaniu zwrócono uwagę na potrzebę uzupełnienia o powyższe zagadnienia „Polityki energetycznej Polski do 2030 r.”, a następnie przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu zaktualizowanego dokumentu. Ocena ta pozwoliłaby na wskazanie wszystkich zagadnień niezbędnych do uwzględnienia przy przygotowaniu i realizacji projektów z zakresu poszukiwania i ewentualnej eksploatacji niekonwencjonalnych złóż gazu oraz na zidentyfikowanie innych kierunków inwestycyjnych, które łącznie mogą wywierać negatywny wpływ na środowisko.

Z tego względu zbadanie powyższych elementów na etapie oceny strategicznej niewątpliwie ułatwi rozpatrywanie tych kwestii na kolejnych etapach procesu inwestycyjnego tzn. w ramach postępowań w sprawie oceny oddziaływania na środowisko przyszłych przedsięwzięć. Strategiczna ocena z jednej strony może przyczynić się do zidentyfikowania zagrożeń bezpośrednich, pośrednich, wtórnych i skumulowanych prowadzenia działalności związanej z poszukiwaniem, rozpoznaniem i eksploatacją gazów niekonwencjonalnych, a z drugiej strony może przyczynić się do rozpoznania istotnych kwestii technicznych i organizacyjnych odpowiednich przy prowadzeniu różnego rodzaju prac w ramach przedmiotowych projektów planowanych do realizacji w Polsce.

Powyższe kwestie powinny zostać wnikliwie przeanalizowane, gdyż należy wskazać, że potencjonalne występowanie złóż gazów niekonwencjonalnych na terenie kraju w ilościach uzasadniających jego ekonomicznie opłacalne wydobycie i wykorzystanie może być szansą na poprawę bilansu energetycznego Państwa i zabezpieczenia bezpieczeństwa energetycznego kraju. Z drugiej jednak strony należy zwrócić szczególną uwagę na właściwe zabezpieczenie środowiska, zwłaszcza wrażliwego środowiska przyrodniczego, przed wystąpieniem znaczącego oddziaływania przedsięwzięć związanych z poszukiwaniem oraz potencjalnym wydobyciem tego surowca.

Podczas seminarium powołany został zespół roboczy w składzie: Pan prof. Maciej Kaliski, Dyrektor Departamentu Ropy i Gazu w Ministerstwie Gospodarki, Pani Ewa Zalewska, Dyrektor Departamentu Geologii i Koncesji Geologicznych w Ministerstwie Środowiska, Pan Mirosław Krzystalik, Zastępca Dyrektora Departamentu Energomechanicznego w Wyższym Urzędzie Górniczym, Pan Ryszard Zakrzewski, Dyrektor Departamentu Ocen Oddziaływania na Środowisko w Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Pan prof. inż. dr hab. Andrzej Jasiński, Przewodniczący Krajowej Komisji do spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko, reprezentujące regionalne dyrekcje ochrony środowiska – Pani Aleksandra Atłowska, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie oraz Pani Hanna Dzikowska, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Gdańsku oraz Pan Tomasz Podgajniak przedstawiciel Krajowej Komisji do spraw Ocen Oddziaływania na Środowisko.

Prace zespołu, wzmocnione wiedzą i doświadczeniem ekspertów zewnętrznych, będą dotyczyć określenia zakresu zagadnień koniecznych do zbadania przy przygotowywaniu dokumentacji projektowej, wypracowania odpowiednich rozwiązań dotyczących kwestii zasobów wodnych i ochrony środowiska odnoszących się do warunków polskich, jak również rozważenia systemowego ujęcia wszystkich najistotniejszych kwestii pozwalających na skuteczną realizację

zadań inwestycyjnych przy tego rodzaju projektach, odnoszących się zarówno do aspektów technologicznych, jak i instrumentów prawnych.